

Minderjarigen krijgen meestal alternatieve straf

Jonge verdachten

Het aantal 12- tot 18-jarigen dat door de politie werd gehoord als verdachte van een misdrijf was in 1998 ongeveer gelijk aan dat in 1997. De politie beschouwde daarmee zeven procent van alle 12- tot 18-jarige jongens en één procent van de meisjes in die leeftijdsklasse als verdachte, twee keer zoveel als onder de totale bevolking van 12 jaar of ouder.

Jongeren zijn volgens de politie dus relatief vaak betrokken bij criminaliteit. Zelfrapportage-onderzoek onder jongeren bevestigt dat. In 1998 gaf iets meer dan de helft van de jongeren van 12 tot 18 jaar – dat zijn bijna 600 duizend jongeren – aan dat ze minstens één van zestien voorgelegde delicten hadden gepleegd in het jaar voorafgaand aan het onderzoek. Het betreft delicten als zwartrijden in het openbaar vervoer, fietsendiefstal, winkeldiefstal, heling, het dragen van een wapen ter verdediging, vernieling, meedoen met een vechtpartij en mishandeling. Het grootste deel van de jongeren die zich hieraan schuldig maken, komt echter nooit met de politie in aanraking en houdt er na verloop van tijd ook vanzelf mee op, al dan niet bijgestuurd door ouders, school of vrienden. Zijn jongeren eenmaal de twintig gepasseerd, dan neemt dergelijke kleine criminaliteit snel af.

Straffen en maatregelen

Als de politie een minderjarige overtreder pakt, dan verwijst die hem meestal door naar een Haltbureau – Halt staat voor Het alternatief – waar hij een alternatieve straf krijgt. Dit gebeurt alleen bij een eerste overtreding door minderjarigen en bij kleine criminaliteit als winkeldiefstal, heling, vernieling, graffiti en baldadigheid. Als de jongere de met het Haltbureau gemaakte afspraken nakomt, dan is de zaak daarmee afgedaan en blijft opname in de justitiële documentatie achterwege. Bij een zwaardere overtreding en bij boefjes die voor de tweede keer worden gepakt, laat de politie de zaak over aan justitie. Het is

onbekend hoeveel jongeren, vanwege het niet nakomen van de afspraken met Halt, alsnog voor de rechter komen. Personen van 18 jaar of ouder komen ook bij een eerste en kleine overtreding bij justitie terecht. In 1998 werden 21,7 duizend jongeren doorverwezen naar een Haltbureau.

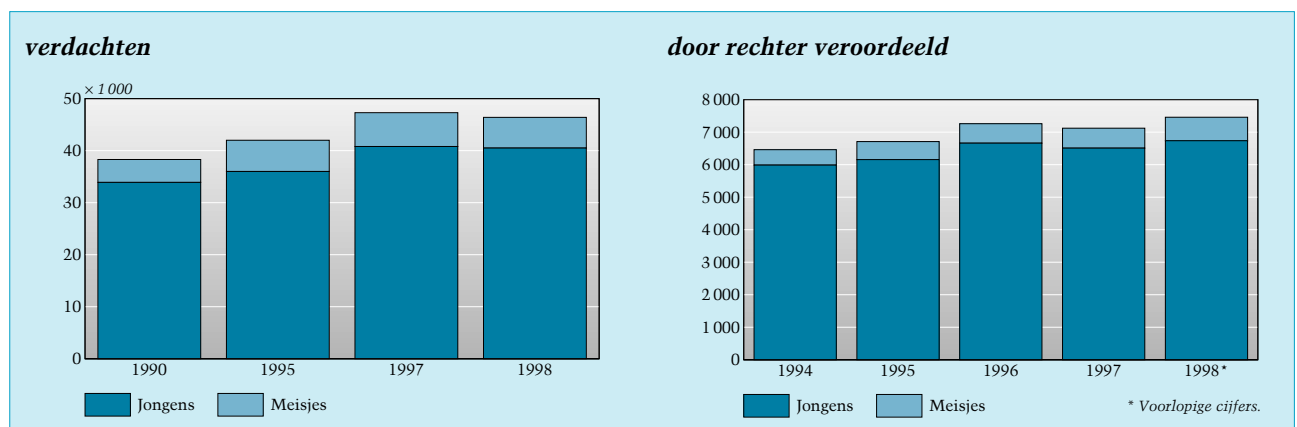
Schuldigverklaringen

Het aantal schuldigverklaringen van 12- tot 18-jarigen is in 1998 volgens voorlopige cijfers in vergelijking tot 1997 iets gestegen. In dat jaar werden 7,4 duizend 12- tot 18-jarigen door de rechter schuldig verklaard aan een misdrijf. Ondanks de oververtegenwoordiging van jongeren in de politiecijfers, is het aantal minderjarige jongeren dat door de rechter schuldig wordt bevonden aan een misdrijf ongeveer gelijk aan dat onder de gehele bevolking van 12 jaar of ouder: één per duizend vrouwen en twaalf per duizend mannen. Hier speelt waarschijnlijk mee dat een deel van de minderjarige overtredders een alternatieve straf krijgt via een Haltbureau en niet met justitie in aanraking komt. Het aantal schuldigverklaringen onder de iets oudere groep jongeren van 18–24 jaar is in verhouding tot de omvang van de bevolkingsgroep drie keer zo hoog.

Ernstige delicten

Omdat de Haltbureaus veel van de kleinere misdrijven van minderjarigen afhandelen, zijn de door deze groep begane delicten die voor de rechter komen relatief ernstig. Eén op de drie jongens en één op de vier meisjes van 12 tot 18 jaar die schuldig bevonden

Misdrijven door 12- tot 18-jarigen

den zijn, hebben een geweldsmisdrijf gepleegd. Van alle schuldigverklaringen betreft vijftien procent een geweldsmisdrijf. Ook speelt hierbij een rol dat delicten tegen de Wegenverkeerswet, als rijden onder invloed en doorrijden na een ongeval, die een kwart van alle veroordelingen door de rechter beslaan, onder 12–17-jarigen niet of nauwelijks voorkomen. Zij maken zich relatief vaak schuldig aan vernieling en openbare-ordedelicten.

Ontwikkelingsstoornis

Zes van de tien minderjarige door de rechter veroordeelde criminelen krijgen als hoofdstraf een onvoorwaardelijke straf. Bij de bevolking als geheel is dit zeventig procent. Deze straffen worden bij minderjarigen relatief vaak ten uitvoer gelegd in de vorm van een alternatieve straf.

Naast de hoofdstraffen kunnen bijkomende straffen en maatregelen worden opgelegd. De bekendste maatregel is de terbeschikkingstelling, die bij volwassenen wordt toegepast. De plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling bij minderjarigen is hiermee vergelijkbaar. Hierbij wordt vastgesteld of bij de dader sprake is van een ontwikkelingsstoornis of een ziekelijke afwijking, die van overheidswege behandeling vergt. In 1998 kregen 230 jongens en 7 meisjes deze maatregel opgelegd.

Uitlevering

Minderjarigen die een gevangenisstraf moeten uitzitten, brengen die over het algemeen door in speciale justitiële jeugdinstellingen. In 1998 zaten ongeveer 700 jongeren van 12–17 jaar om strafrechtelijke redenen in een penitentiaire inrichting, waarvan 650 in een justitiële jeugdinstelling. Negen van de tien minderjarigen die in een gewone gevangenis voor volwassenen verblijven, zijn illegalen die wachten op uitzetting of uitlevering.

Jongens en meisjes

Bij de zelfrapportage van kleine criminaliteit zijn de verschillen tussen jongens en meisjes relatief gering. Tegenover elk 12- tot 18-jarig meisje dat naar eigen zeggen in 1998 minstens één delict heeft gepleegd staan 1,3 jongens van die leeftijd. Bij de politiecijfers over 1998 is de verhouding jongens – meisjes 8:1. De rechter verklaarde in datzelfde jaar negen keer zoveel jongens als meisjes schuldig aan een misdrijf. In de gevangenis is de verhouding 20:1. Bij de relatief onschuldige overtredingen in de puberteit ontlopen jongens en meisjes elkaar dus niet zoveel, maar meisjes houden er eerder mee op en vervallen minder vaak tot ernstige delicten dan jongens. ◀

Anne Katrien Amse

Straffen en maatregelen

In de rechtspraak wordt onderscheid gemaakt naar hoofdstraffen en alternatieve straffen, bijkomende straffen en maatregelen. Onder de hoofdstraffen vallen geldboetes en gevangenisstraf. Ter vervanging van een gevangenisstraf van maximaal zes maanden kan ook een alternatieve straf worden opgelegd: dienstverlening (taakstraf) of een leerproject. Bijkomende straffen zijn bijvoorbeeld de ontzegging van de rijbevoegdheid en de verbeurdverklaring van met criminele activiteiten verworven goederen. Een rechter kan per delict een combinatie van straffen en maatregelen opleggen, bijv. een geldboete, een voorwaardelijke gevangenisstraf en een ontzegging van de rijbevoegdheid. Het aantal opgelegde straffen en maatregelen is dus groter dan het aantal schuldigverklaringen.